

Pályaorientációs Információs Füzet

Tanároknak

4 Campus Program-A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő
képességfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint
az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

2

Kedves Kollégák!

Ebben a füzetben végigvezetjük önöket azon az úton, amelyet a diákjaik bejárnak a középiskolai éveik alatt a pályaaorientáció, életpálya-tervezés során.

A füzet gyakorlati útmutatás, amely évről évre kijelöli a lehetséges pedagógiai tevékenységeket a tanulók életpálya-tervezésében való segítségére, azonban a javaslatokat egy rövid elméleti keretbe helyezzük. Ez utóbbit azért tartjuk fontosnak, hogy érthetőbb, elfogadhatóbb legyen a tevékenységek köre és könnyebb legyen a saját kreatív ötleteket kidolgozni.

Egy kicsit az életpálya-tervezésről

Az *életpálya-tervezés* kifejezés nem egyszerűen egy szó, ami felváltja a pályaválasztás, vagy pályaaorientáció kifejezést. Az életpálya-tervezés arra utal, hogy amikor arról döntünk, hogy milyen szakmát, foglalkozást választunk, akkor egyszerre döntünk arról, hogy az megfelel-e a család társadalmi státusának, tudjuk-e képviselni a hozzá tartozó szerepeket, hagyja-e érvényesülni az általunk preferált életszerepeinket, lehet-e érvényesülni vele a regionális munkaerőpiacon, tudjuk-e vállalni a vele járó életstílust. Emellett meg kell fontolni, hogy illik-e a személyiségünkhöz, képességeinkhez, örömmel végeznénk-e a foglalkozással járó tevékenységeket. Azt is figyelembe kell venni, hogy a választott foglalkozás betöltéséhez szükséges iskolai feltételeket képesek vagyunk-e teljesíteni. A felsorolás nem teljes, de talán látszik, hogy nagyon összetett folyamatról van szó.

Az iskolák gyakorlatában általában az iskolai feltételek teljesíthetősége kerül fókuszba, amikor pályaaorientációs foglalkozásról gondolkodnak. A kedvelt és jó eredményű tantárgyak alapján igyekeznek megtalálni a megfelelő szakmát, vagy felsőoktatási szakot a tanulók számára. Egyre gyakoribb, hogy az önismereti elemek is bekerülnek a döntést segítő információk közé, és a diákok képességeinek/kompetenciáinak és érdeklődésének meghatározása is a pályaaorientációs foglalkozás részét képezik. Ezek azonban még mindig csak részei a döntési aspektusoknak.

Az életpálya-tervezés szélesebb perspektívába helyezi a korábbi pályaaorientációs foglalkozások célját és lehetőségeit.

Az életpálya-tervezés egy folyamat, ami nem kifejezetten a fiatal kor feladata, inkább mondhatjuk azt, hogy minden életkorban, vagy új élethelyzetben hozunk döntéseket az életpályánkról, karrier utunkról. A középiskolában az utunk egy pontján vagyunk, ahol ki kell jelölni a munkaerőpiacra lépés útját, el kell dönteni, hogy milyen területen,

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

3

és mennyi ideig akarunk/tudunk készülni a munka világába. Gyakorlatilag a döntés vége az iskolaválasztás lesz.

Kilencedik évfolyam számára

A középiskola első évében a tanulók éppen túlvannak egy fontos döntésen, az általános iskolából kilépve, már meghatároztak egy lehetséges tanulmányi életutat önmaguk számára. Ebben a döntésben általában nagyobb szerepet vállalnak a szülők/gondviselők. A középiskola első évében nem központi kérdés a diákok számára a további lépések tervezése, inkább az új környezethez, elvárásokhoz való igazodás, az új osztályba való beilleszkedés a fontos.

Ebben az életszakaszban a felfedezés, az érdeklődés a domináns az életpálya – tervezésben. E mögött, ehhez igazodva kezdik felmérni a saját képességeiket. A pályákról való elképzelések alapját szinte kizárólagosan szubjektív tényezők képezik.

Mivel az iskolában jellemzően a tanulmányi teljesítményt értékelik, a diákok gyakran a tantárgyi sikerek mentén határozzák meg az érdeklődési területüket. Ez azonban nem feltétlenül segítség a megfelelő öndefinícióhoz, ahhoz az önmagukról alakuló képhez, amely alapja lehet később a pályatervezésnek.

Ebben az időszakban a cselekvésekből, tevékenységekből származó tapasztalatok jelentik azt az információs bázist, ami később felhasználható az életpályára vonatkozó döntések meghozatalában. Azt kell megtapasztalni, mely tevékenységek okoznak örömet számukra, milyen környezetben végeznek szívesen valamilyen közösségi, vagy egyéni cselekvést, hogyan és mivel töltik szívesen a szabadidejüket.

Az életpálya-tervezés támogatása az iskolában a fent leírtakhoz kapcsolódó pedagógiai munka lehet:

1. Az órai munka, vagy tanóráin kívüli tevékenységek kapcsán adjunk visszajelzést a következőkre:
 - A tanuló igyekezetére, akkor is, ha maga a feladatmegoldás nem volt sikeres.
 - Az együttműködésével kapcsolatos viselkedésére, tevékenységeire. (szerepvállalása, kommunikációja, szervezőképessége stb.)
 - Tulajdonságaira, amely segíti az órai munkát, vagy a közösség összetartását, vagy amely egyszerűen csak hasznos lehet az ő számára. (kedves, figyelmes, érdeklődő, humoros stb.)

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

4

Visszajelzést adva tudatosíthatjuk diákjainkban, hogy hogyan működnek a feladatmegoldások során. Ezeket a jellemzőket tudjuk később majd szakmákhoz, munkatevékenységekhez kötni. Kilencedikben a megerősítések növelik a diákok iskolai, tanulási motivációját is.

Példák a visszajelzésre:

„Nagyon jó látni, hogy megszervezed az osztályt a diáknapi programra.”

„Szeretem benned, hogy szünetekben sokan összejönnek körülötted és beszélgettek”.

2. Az iskolai közösségi szolgálat teljesítése egy nagyon jó alkalom arra, hogy a diákok sokféle tevékenységben kipróbálják magukat. A négy év alatt folyamatosan teljesített szolgálat kitűnő lehetőség arra, hogy a tanulók változó, alakuló elképzeléseihez igazodva keressenek helyet, intézményt, próbáljanak ki munkatevékenységeket. *A diákjaik érdeklődését, terveit felmérve közösen válasszanak ahhoz illő terepet minden évben néhány órában.*
3. *A középiskola első évében fontos az osztályközösség összekovácsolása. Ez a munka az életpálya-tervezés szolgálatába állítható. A legjobb módszer a csapatépítésre az, ha közösen tevékenykednek, közös feladatokat kapnak, együtt kell valamit létrehozni. Ezek a közös események lehetnek nagyon egyszerű dolgok is – ezek biztosan nem is ismeretlenek - Pl. az osztályterem egyedivé tétele, vagy közös szokások, rituálék kialakítása, vagy az osztályfőnöki órák témájának megvitatása. Ha ebben a fiatalok szabadkezet kapnak, demokratikus módon együttműködnek, akkor máris rengeteg olyan tulajdonság kiderül róluk, amelyek a tanórákon nem. Ezeket visszajelezve a diákok énképe egyre realisabb lesz. Az is jó megoldás, ha alkalmat teremtünk arra, hogy egymásnak mondhassák el, kivel miért jó együtt dolgozni, együttműködni.*

A lényeg, hogy a tanulók meglássák, hogy egy új közösségben hogyan működnek, milyen szerepeket vállalnak, miben ügyesek. Fontos, hogy már ekkor megismerjék azokat a lehetőségeket, amelyek alkalmat adnak arra, hogy kipróbálják magukat valamilyen konkrét tevékenységben. Semmi nem segíti jobban a fiatalok önismeretét, mintha tapasztalatot szereznek önmagukról egy közösségben, vagy valamilyen tevékenység kapcsán

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

5

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

6

Tizedik évfolyam számára

Tizedik évfolyamos diákok abban a korban vannak a pályatervezés szempontjából, amikor egyre tudatosabban reális elemeket is számításba vesznek az érdeklődésen és szubjektív szempontokon túl. Szerencsés, ha kipróbálják magukat különböző szerepekben az iskolában, szabadidős tevékenységekben, részdíj elfoglaltságokban. Ebben az időszakban fontossá válik, hogy minél több pályát ismerjenek meg. Ebben a korban is még jellemző, hogy nem tartós választások születnek. Fontos az önmegfigyelés, hogy a képességeikhez, érdeklődésükhöz, értékeikhez illő lehetőségekben kipróbálják magukat és megtapasztalják, hogy azok valóban illenek-e hozzájuk.

Amikor életpálya-tervezésről beszélünk, akkor a tevékenységekből indulunk ki, hiszen minden pálya valamilyen tevékenységek összessége. Ennek mentén lehet sikeres a későbbi döntés.

Az életpálya-tervezés támogatása az iskolában a fent leírtakhoz kapcsolódó pedagógiai munka lehet:

1. Az órán a tanmenethez kapcsolódóan meg lehet említeni oda illő foglalkozásokat. Ezekről néhány mondatban el lehet mondani, hogy mit csinál, milyen eszközöket használ, és hol, milyen munkahelyeken lehet végezni napjainkban. *Pl.: a Nyugatosok kapcsán az újságíró, aki részt vesz politikai, kulturális eseményeken, internetről, vagy más újságokból tájékozódik a közéleti eseményekről és megírja ezeket. Jellemzően ma már számítógépen dolgozik, diktafont használ, de sajtótájékoztatókon jegyzetfüzettel és tollal jelenik meg. Internetes újságoknál vagy naplapok szerkesztőségében, folyóiratok munkatársaként dolgozik.*
2. Ha az órán olyan feladatot kapnak a diákok, amelyben többen dolgoznak együtt vagy kreativitást, ötletességet, kezűgyességet, figyelmet igényel, akkor ezekre lehet visszajelzést adni. *Pl.: „Láttam, milyen ügyesen szervezted, hogy mindenki hozzáférjen a feladathoz”. „Igazán értékes tulajdonság, hogy a figyelmed végig nem kalandozott el és fegyelmezetten végig csináltad, amit kértem”.* Ebben az esetben, ha a tantárgyból nem ügyes, vagy nem tudja megcsinálni a kiadott feladatot, akkor is lesz olyan képessége, amit tudatosítani lehet benne, és amiben jó.
3. Rövidfilmet vetíteni a tananyaghoz kapcsolódóan pl. egy régész, laborban dolgozó biológus, vagy vegyész stb. Ez az órát is izgalmasabbá teheti.

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

7

A lényeg, hogy a diákjai ismerjék a tantárgyhoz kapcsolódó kompetenciáikat, vagy az osztályközösségben végzett tevékenységben tapasztalható erősségeiket, ügyességüket, képességüket. Ismerjenek meg foglalkozásokat.

4. Az iskolai közösségi szolgálat szervezésében és tervezésében lehet tudatosan segíteni. Fontos szempont, hogy az aktuális pályaelképzeléseikhez, érdeklődésükhöz illeszkedő helyre, tevékenységre bíztassuk őket, annak érdekében, hogy minél többet megtudjanak arról, hogy milyen tevékenység érdekli őket, és ezekben ügyesen tudnak-e működni, dolgozni.

munkatempó

munkavégzés
ritmusa

munkavégzés
önállósága

ésszerűség és
célszerűség

precizitás vagy
pontosság

monotónia- tűrés

gondosság

fáradékonyság

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

8

Tizenegyedik évfolyam számára

Ebben az életszakaszban a fiatalok összesítik a megszerzett információkat önmagukra és a pályákra vonatkozóan. Meghatározzák saját lehetőségeik realitását, amibe a szociális háttérük is beletartozik. A megfelelőnek ítélt szakmai területek körvonalazódnak. A diákok tudatosítják, hogy megfelel-e életpályának a választott szakmai tevékenység, és hogy illik-e a pálya, az adott szakmai szerep az önmagáról szerzett képhez.

Az életpálya-tervezés támogatása az iskolában a fent leírtakhoz kapcsolódó pedagógiai munka lehet:

1. Iskolai közösségi szolgálat tapasztalatai behozhatóak a tanóra folyamatába. A tanulók sok helyen végeznek kötelező szolgálatot, amelyek közül biztosan van olyan, ami kapcsolódik a tantárgyhoz. Ha beszélgetünk a tapasztalatokról, az segíti választandó pályához kapcsolódó tudatos döntésért. Pl: Mit csinálnak/csináltak az ott dolgozók? A diákok milyen tevékenységet végeznek/végeztek? A végzett tevékenységek köthetők-e a tananyaghoz? Hogyan érezték ott magukat?
2. Projekt módszer elemeinek használata a tanórán egy lépés lehet a pályaismerethez. pl.: *A projekthez kapcsolódó szakmák képviselőjével interjú készítése, vagy rövidfilm a projekthez kapcsolódó munkahelyek jellemzőiről.*
3. Pályaismerethez kapcsolódó házi feladat is segíthet a tudatos pályaválasztási döntésben. *Például az emberi test és működése kapcsán adhatunk feladatot arra vonatkozóan, hogy internetről keressék meg a mentálhigiénés, vagy egészségfejlesztő szakmák leírását, és nézzenek utána, hogy hol és milyen feltételek mellett lehet ezt tanulni.*
4. Hasznos lehet, ha osztályfőnöki órára behívunk szülőket, akik beszélnek a foglalkozásukról: mit csinálnak, milyen eszközökkel dolgoznak, milyen megterhelést jelent a munkájuk, milyen jövedelmi jellemzőkkel bírnak, milyen képzéseken vettek részt.

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

9

5. Az osztálykirándulásokon nem csak kulturális programokkal lehet készülni, hanem gyárlátogatással, munkahelyek felkeresésével is.
6. Az osztályfőnöki órák egy részén lehet önismereti játékokat játszani, amelynek keretében egymásnak tudnak visszajelezni a képességeikre, tulajdonságaikra a tanulók. Ez segíti a reális öndefiníció kialakítását és ezzel a jövőjükre vonatkozó döntést is támogatjuk.
7. A tizenegyedik évfolyam a legideálisabb arra, hogy részt vegyenek a felsőoktatásban meghirdetett nyílt napokon. Itt hasznos információkat nyernek arról, hogy egy-egy szakon mit tanulnak, hol helyezkedhetnek el vele, illetve a felsőoktatás rendszerét is jobban megértik. Ugyan ilyen céllal érdemes ellátogatni az Educatio Kiállításra is. A rendezvények előtt érdemes felkészíteni a diákokat arra, hogy mire figyeljenek, mire kérdezzenek rá, hogyan szervezzék a nyílt napon, Educatio Kiállításon töltött idejüket.

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

10

Tizenkettedik évfolyam számára

A tizenkettedik évfolyamon A diákok feladata az életpálya tervezés szempontjából, hogy tisztázzák a terveik megvalósításának részleteit. Vagyis átgondolják, hogy hol, hogyan és mikor realizálódhatnak a meghozott döntések.

Az életpálya-tervezés támogatása az iskolában a fent leírtakhoz kapcsolódó pedagógiai munka lehet:

1. Fontos, hogy arra bíztassuk őket, hogy tervezzenek az érdeklődésüknek, vágyainak megfelelően, egyben informáljuk őket azokról a lehetőségekről, és feltételekről, amelyek szükségesek a megvalósításukhoz. Igazából az utolsó évben szerencsés, ha már csak a jelentkezési lap kitöltésénél kell gyakorlati segítséget adni, illetve támogatni a sikeres érettségire készülést.
2. A felvételihez a legtöbb helyre szükséges emeltszintű érettségit tenni valamilyen tárgyból és plusz pontot jelent pl. a nyelvvizsga. Érdemes ezt a finisben is tudatosítani a diákjaiban.
3. Mindig vannak olyanok, akik bizonytalanok, későn döntenek. Az ő számukra hasznos lehet, ha biztosítunk egyénileg tanácsadást, hogy az segítse a döntésüket.

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen

EKKE

11

HASZNOS LINKEK

A gimnázium utáni tanulási utak

<http://felvi.hu>

https://szakkepzes.ikk.hu/files/erettsegire_epulo_2022_januar.pdf

Felnőttképzés

(munka mellett - szakmai előképzettség nélkül megszerezhető szakképesítés megszerzése (pl. informatika területen ez nem rosszabb, mint a szakmaszerzés)

<https://szakkepzes.ikk.hu/>

A szakképzési fogalmak közötti eligazodást segíti

[MKIK: Duális képzéssel a munka világába 2021](#)

A megváltozott szakképzési struktúra bemutatása és friss információk

<https://palyaorientacio.nive.hu/videotar/kozepfoku-iskolatipusok-2020-ginop-624>

<https://palyaorientacio.nive.hu/szulo/osztondij-lehetosegek>

<https://llg.hu/>

Felvételi pontszámítás

<https://www.felvi.hu/felveteli/pontszamitas>

Az iskolai pályaaorientációt támogató játékok, kérdőívek

Tervezz velünk - Kezdőoldal

<https://tervezzvelunk.uni-eszterhazy.hu>

<https://palyaorientacio.nive.hu/kerdoivek>

<https://palyaorientacio.nive.hu/szulo/osztondij-lehetosegek>

Információs füzet tanároknak

4 campus program EFOP-3.4.4-16-2017-00024

A felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő és kommunikációs programok megvalósítása, valamint az MTMI szakok népszerűsítése az Eszterházy Károly Egyetemen